

Sp. 501. Tillaga til þingsályktunar [276. mál]

um átak í upplýsingatækni.

Flm.: Svavar Gestsson.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að hefja þegar á þessu ári átak á sviði upplýsingatækni. Markmið átaksins verði að hraða svo sem frekast er kostur hagnýtingu upplýsingatækni í almannapágu og að samstillja í þessu skyni krafta allra þeirra aðila sem geta lagt málefninu lið.

Átakið beinist að eftirtöldum þáttum:

1. aðgerðum á sviði menntunar og fræðslumála,
2. útvegum og þróun tæknibúnaðar,
3. öflun og miðlun þekkingar,
4. vörupróun og markaðsleit,
5. kynningarstarfi.

Iðnaðarráðuneytið kalli til alla þá aðila sem hlut eiga að máli. Á grundvelli þeirra viðræðna verði síðan unnin heildaráætlun um verkefnið, m.a. um kostnað við framkvæmd þess. Iðnaðarráðuneytið geri síðan við afgreiðslu fjárlaga tillögur um sérstök framlög til verkefnisins.

Við framkvæmdina verði haft víðtækt samráð við opinberar stofnanir, samtök í atvinnulífi og áhugaaðila. Iðnaðarráðuneyti hafi frumkvæði að því að hrinda áttakinu í framkvæmd og beri ráðuneytið síðan alla ábyrgð á framkvæmd þess. Að höfðu samráði við fyrrnefnda aðila skipi ráðuneytið sérstaka stjórn til að sjá um framkvæmd átaksins.

Um framkvæmd einstakra þátta vísast til greinargerðar tillögunnar.

Greinargerð.

Þetta mun vera í fyrsta sinn sem hreyft er tillögu um hagnýtingu upplýsingatækni á Alþingi Íslendinga. Grannþjóðir okkar hafa þó lengi fjallað um upplýsingatækni og varið til hennar verulegum ríkisstyrkjum, m.a.s. hægri stjórn Schlüters í Danmörku. Hætt er við að Íslendingar dragist verulega aftur úr grannþjóðunum í lífskjörum ef ekki verður strax gert verulegt áttak til þess að stuðla að þróun upplýsingatækni hér á landi.

Gert er ráð fyrir því að iðnaðarráðuneytið hafi forustu um verkefnið og framkvæmd þess og kalli til alla þá aðila sem hlut eiga að máli.

Ef vel á að vera þarf að verja verulegum fjármunum til verkefnisins fyrst í stað. Eftir að hafa rætt málið við kunnáttuaðila hefur komið á daginn að á fyrsta ári gæti upphæðin orðið allt að 200 millj. kr. En slík fjárfesting mun skila sér margföld aftur í betri lífskjörum hér á landi. Sjálfsagt er að kalla fyrirtæki til ábyrgðar þegar í upphafi, ekki síst ríkisfyrirtæki eins og Póst og síma. Þannig yrði ekki um bein fjárframlög úr ríkissjóði að ræða nema fyrir hluta þessarar upphæðar.

Í tillögunni er gert ráð fyrir því að fjármagn til verkefnisins verði ákveðið er iðnaðarráðuneytið hefur kallað þá til sem máli skipta á þessu sviði.

Benda má á að aðlögunargjald á innfluttar iðnaðarvörur gæti verið góður tekjustofn fyrir þetta verkefni.

Upplýsingatækni grundvallast á notkun rafeindatækni og gagnatækni við söfnun, vinnslu, geymslu, dreifingu og framsetningu á hvers konar upplýsingum.

Hvers vegna íslensk áætlun um upplýsingatækni?

Þróun upplýsingatækni er meðal þess mikilvægasta sem hefur gerst á tæknisviði frá síðari heimsstyrjöld. Landsmenn þurfa að taka þessa tækni í þjónustu sína, eigi þjóðin að geta haldið til jafns við aðra að því er varðar lífskjör og möguleika til nýjunga í efnahagslífi.

Markaður og iðnaður tengdur upplýsingatækni mun verða meðal mikilvægustu vaxtar sviða á næsta áratug. Aukning og þróun upplýsingaiðnaðarins á tímabilinu fram að aldamótum mun að miklu leyti ráðast af þeim aðgerðum sem ráðist verður í á næstu fjórum árum.

Nú eykst innflutningur á vörum tengdum upplýsingatækni meira en verðmæti þess sem við sjálf framleiðum. Íslenskur iðnaður á á hættu að tapa þeim markaðshluta bæði heima og erlendis sem náðst hefur. Samtímis er hættu á að vinnsluvirði í þeim vörum, sem við framleiðum, muni minnka.

Þróun upplýsingatækni hefur verið það hröð að menntastofnanir okkar hafa engan veginn ráðið við að útvega fólk með nægilega þekkingu til að nýta tæknina til fulls. Til að snúa þessari óheillaþróun við telur flutningsmaður nauðsynlegt að leggja sérstaka áherslu á eflingu fræðslustarfs og menntunar á þessu sviði næstu fjögur ár.

Meginmarkmið.

Framfarir í efnahags- og félags- og menningarmálum eru þau markmið sem sett eru í öndvegi.

Langtímamarkmið.

Langtímamarkmið áætlunarinnar er að styrkja og þróa þær greinar íslensks iðnaðar sem tengjast upplýsingatækni og hafa möguleika á að hagnýta hana. Almenn á áætlunin að stuðla að jákvæðum breytingum og endurnýjun í atvinnulífi og opinberri starfsemi.

Skammtíamarkmið.

Skammtíamarkmið áætlunarinnar er að leysa vandamál á sviði menntunar og rannsóknna í gagna- og rafeindatækni. Mikil hætta er á að við drögumst aftur úr á þessu sviði. Í áætluninni er gert ráð fyrir aukinni samvinnu milli opinberra aðila og atvinnulífsins í að byggja upp þekkingu og setja á stofn ný fyrirtæki.

Baksvið.

Nauðsyn ber til að gera langtímaáætlun um uppbyggingu rafeindaiðnaðar og upplýsingatækni hér á landi.

Lengi hefur verið rætt um nauðsyn á sérstöku átaki á sviði upplýsingatækni. Ýmsir aðilar hafa á undanförunum árum lagt til að hafnar væru skipulegar aðgerðir á þessu sviði. Lítið hefur hins vegar miðað og engu fjármagni verið veitt sérstaklega í þessu skyni af hálfu hins opinbera. Samtímis horfum við upp á að nágrannaþjóðir okkar veita hundruð milljóna króna til að örva þróunina á þessu sviði.

Starfshópur á vegum Rannsóknaráðs hefur nýlega skilað skýrslu um stefnumótun á sviði upplýsingamála, gagnavinnslu og fjarmiðlunar. Í áliti þessa hóps eru ýmsar gagnlegar tillögur sem fallið geta inn í þetta átak.

Verði þar m.a. tekið mið af á hvaða sviðum við getum helst haslað okkur völlum. Ljóst er að við þurfum hér sem annars staðar að velja og hafna.

Æskilegast væri að koma á nánú „þverfaglegu“ samstarfi milli þeirra ráðuneyta sem þessi mál snerta. Í reynd snertir tækni þessi flest svið þjóðlífsins.

Segja má að með beinum hætti snerti tæknin m.a. málavíð eftirtalinnna ráðuneyta: menntamálaráðuneytis, félagsmálaráðuneytis, fjármálaráðuneytis og Fjárlaga- og hagsýslustofnunar, samgönguráðuneytis, heilbrigðisráðuneytis og iðnaðarráðuneytis.

Framkvæmd einstakra þátta áætlunarinnar yrði fyrst og fremst í höndum samtaka, stofnana og fyrirtækja.

Stýrihópur verði skipaður af iðnaðarráðuneytinu fyrir átak í upplýsingatækni. Skal hann leggja grunn að áætluninni í heild og vera ráðgjafi og frumkvæðisaðili.

Hér skal bent á nokkra þætti sem tillagan nær til:

1. Menntun.

Verkmenntun verði endurbætt með því að aðlaga og hagnýta tölvubúnað og forrit við þróunarverkefni innan skólakerfisins og við endurmenntun kennara.

Námsframboð við háskóla og menntastofnanir verði aukið á sviði upplýsinga- og rafeindatækni. Viðbótarmenntun þeirra, sem lokið hafa námi, verði aukin.

2. Tækjabúnaður.

Nauðsynlegt er að auka verulega kaup á ýmsum tækjabúnaði bæði til rannsóknarstarfsemi og kennslu. Þetta er nauðsynlegt til að unnt sé að framkvæma ýmsa þætti áætlunar þessarar á hagkvæman hátt.

3. Þróun þekkingar.

Þetta svið tekur bæði til grunnrannsókna og hagnýtra rannsókna. Leitast verði við að byggja upp þekkingarforða á einstökum sviðum sem sé sambærilegur við það besta sem þekkist á alþjóðavettvangi. Þetta starf verði á vegum Háskóla Íslands og ýmissa rannsóknastofnana.

Námsstyrkir verði teknir upp á mikilvægum sviðum.

Ráðist verði í aðgerðir til að ná til landsins nýrri tækni með skipulegum hætti.

4. Vörubrúun.

Iðnaðinum verði gert kleift að sækja um stuðning og lán til þróunar á vörum á sviði upplýsingatækni, svo sem tölvum, fjarskiptabúnaði og hugbúnaði.

Til að hvetja forustumenn hefðbundins iðnaðar til að nýta þróaða rafeindatækni við framleiðslu sína verði vöruþróunar- og rannsóknarlán Iðnlánasjóðs aukin og fastri upphæð ráðstafað í þessu skyni.

Ríkið leiti í vaxandi mæli til atvinnufyrirtækja með gerð þróunarsamninga um tiltekin verkefni þar sem það hentar.

5. Notkun og dreifing þekkingar.

Þetta áherslusvið tekur til ýmissa afmarkaðra aðgerða. Hægt er að hugsa sér kynningarverkefni, tilraunaverksmiðjur og framleiðniáætlanir.

Aðgerðir til að auka notkun upplýsingatækni hjá hinu opinbera.

Póstur og sími og önnur opinber fyrirtæki á þessu sviði fá svigrúm til að fylgjast með nýjustu tækni og sérstaklega verði athugað hvort Póstur og sími og t.d. orkufyrirtæki geti nýtt sér þjónustu og þekkingu íslenskra iðnfyrirtækja í auknum mæli á þessu sviði.

Landsbyggðin.

Stefnt sé að því að miðla og byggja upp þekkingu á þessu sviði við menntastofnanir og atvinnufyrirtæki úti á landsbyggðinni.

Auknir verði möguleikar á að styðja uppbyggingu á þekkingarmiðstöðvum úti á landsbyggðinni. Á vegum opinberrar stofnunar, t.d. Byggðastofnunar, verði sett á laggirnar sérstök áætlun um flutning á tækniþekkingu til landsbyggðarinnar. Verði Byggðasjóði gert kleift að styðja sérstaklega uppbyggingu fyrirtækja á þessu sviði úti á landi.

Í þessu sambandi yrði m.a. hægt að veita stuðning til skólunar lykilfólks í dreifbýli til að stofna slík fyrirtæki og til vöruþróunar. Undirbúið verði sérstakt verkefni til að styrkja tækni- og iðnaðarrannsóknir úti á landi.

Sérstaklega verði gefinn gaumur að möguleikum á notkun upplýsingatækni í opinberum stofnunum úti á landsbyggðinni.

Stýrihópurinn geri tillögur um áherslur á einstök svið átaksins á næstu árum að fenginni reynslu fyrsta árs.

Notkun fjármagnsins. — Dæmi.

Hér að neðan eru settar fram hugmyndir um skiptingu fjármagns niður á megin svið á fyrsta ári átaksins (í millj. kr.).

Verkefni	Áætluð framlög fyrsta árs
1. Menntun	40
1.1 Verkmennntun	
1.2 Háskólamenntun/viðbótarmenntun	
1.3 Endurmenntun	
2. Tækjabúnaður	60
2.1 Fræðsla/aðstaða	
2.2 Rannsóknir	
3. Þekking	30
3.1 Grunnrannsóknir	
3.2 Hagnýtar rannsóknir	
3.3 Styrkir	
3.4 Tækniinnflutningur	
4. Vöruþróun	50
4.1 Styrkir til nýsköpunar	
4.2 Þróunarlán	
4.3 Opinberir rannsóknarsamningar	
5. Notkun og dreifing tækniþekkingar	20
5.1 Sýnidæmi/tilraunastarf	
5.2 Notkunarsvið	
5.3 Vöruþróunaráætlun	
5.4 Starfsgreinaáætlun	
5.5 Aðgerðir til að taka í notkun upplýsingatækni í opinberum rekstri	
5.6 Rannsóknir Pósts og síma	
5.7 Aðgerðir á landsbyggðinni	
Samtals	200